

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Lapuan patruunatehtaan hallinnassa olevaa omaisuutta perustettavalle osakeyhtiölle sekä ryhtyä eräisiin muihin yhtiön perustamiseen liittyviin järjestelyihin

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluvan Lapuan patruunatehdas -nimisen valtion teollisuuslaitoksen hallinnassa olevaa omaisuutta perustettavalle ampumatarvike- ja metalliteollisuusalan tuotteiden kehittämistä, valmistusta ja kauppaa sekä muuta siihen liittyvää toimintaa harjoittavalle valtioneuemmistöiselle osakeyhtiölle sekä

ryhtymään eräisiin muihin yhtiön perustamiseen liittyviin järjestelyihin. Perustettava yhtiö tulisi jatkamaan Lapuan patruunatehtaan toimintaa Lapualla.

Esitys liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt sen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Lapuan patruunatehdas on Lapualla toimiva puolustusministeriön alainen liiketoimintaa harjoittava valtion teollisuuslaitos, jonka toiminta perustuu valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista annettuun lakiin (168/31) ja valtioneuvoston sen nojalla 27 päivänä tammikuuta 1955 vahvistamaan ohjesääntöön. Ohjesäännössä on vahvistettu tehtaan tehtävät, johtokunnan kokoonpano ja johtokunnan tehtävät.

Lapuan patruunatehtaan tehtävänä on ampumatarvike- ja metallituoteteollisuuden alalla kehittää, valmistaa ja markkinoida ensisijaisesti puolustusvoimien käyttöön ampumatarvikkeita ja muita sen toimintaan soveltuvia metalli- ja konepaja-alan tuotteita ja palveluja. Lapuan patruunatehtaan tulee huolehtia tuotantovalmiutensa tarkoituksenmukaisesta ke-

hittämisestä ja ylläpitämisestä maan puolustusvalmiutta varten.

Lapuan patruunatehtaan liikevaihto vuonna 1989 oli 109,4 miljoonaa markkaa. Patruunatehtaan suurin asiakas on puolustusvoimat, jonka osuus on noin puolet liikevaihdosta. Puolustusvoimien tilaukset koostuvat pääasiallisesti kevyiden aseiden patruunoiden ja niiden osien toimituksista. Yksityisen sektorin osuus oli noin 28 prosenttia liikevaihdosta. Tämä tuoteryhmä käsitti lähinnä urheilu- ja metsästyspatruunoiden sekä ketjujen ja kuljettimien myyntejä sekä alihankintatöitä teollisuudelle. Viennin osuus oli noin 14 prosenttia liikevaihdosta ja se käsitti lähinnä urheilu- ja metsästyspatruunoiden toimituksia. Laskutuksesta noin 80 prosenttia koostui patruunoista ja niiden osista, ketjujen osuus oli noin 13 % sekä pohjanallien, syyttimien, erilaisten koneistus- ja pintakäsittelytöiden sekä vastaavien töiden osuus oli noin 7 % kokonaislaskutuksesta.

2. Ehdotetut muutokset

Puolustuskykymme uskottavuus edellyttää riittävän vahvaa kotimaista puolustusvälineteknologian osaamista ja tuotantoa. Riittävän vahvan kotimaisen puolustusvälinetuotannon turvaamiseksi on toimialarationalisointi tarpeellista erityisesti kun otetaan huomioon erittäin rajalliset alan vientimahdollisuudet. Puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluvien valtion budjettisidonnaisten teollisuuslaitosten liikemuoto ei vastaa enää nykyaikaisen tulosvastaavuuden liiketoiminnan vaatimuksia. Liikemuoto tulisi muuttaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi sekä päätöksenteoltaan ja toiminnaltaan nopeammaksi ja joustavammaksi.

Tehdyt selvitykset ovat osoittaneet, että puolustusvälineiden ja -tarvikkeiden tuottamiseen, kuten yleensäkin teolliseen tuotantoon, soveltuisi osakeyhtiömuotoinen yritysmuoto valtion liikelaitosmallia paremmin. Osakeyhtiömuoto on toimintatavaltaan ja päätöksenteoltaan joustava, riittävän nopea sekä korostaa liiketaloudellisia tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Vientitoimintaa harjoittavalle yritykselle olisi edullista toimia osakeyhtiönä, koska tämä yritysmuoto on myös yleisesti maailmalla tunnettu. Valtion liikelaitosmalli soveltuu paremmin lähinnä budjettisidonnaisille liikelaitoksille, joilla on myös valtion yleisiin tehtäviin kuuluvia palvelusuoritteita.

Tarkoituksenmukaisimpana ratkaisuna pidetäänkin uuden osakeyhtiön muodostamista. Valtio omistaisi perustettaessa yhtiön koko osakekannan. Lähtökohtana osakeyhtiön muodostamiselle ovat arviot siitä, että yhtiön toiminta on vuodesta 1991 alkaen ja myös pitkällä aikavälillä liiketaloudellisesti kannattavaa.

Uuden valtionenemmistöisen osakeyhtiön toimialana olisi ampumatarvike- ja metalliteollisuusalan tuotteiden kehittäminen, valmistus ja kauppa sekä muu siihen liittyvä toiminta. Käytännössä yhtiö jatkaisi Lapuan patruunatehtaan tuotantoa pääpiirtein nykyisillä tuotantoaloilla.

3. Taloudelliset vaikutukset

Yhtiö on tarkoitus perustaa aluksi 15 000 markan osakepääomalla. Yhtiön kaikki 1 000 markan nimellisarvoiset osakkeet merkitsisi valtio. Lapuan patruunatehtaan liiketoiminta ja omaisuus luovutettaisiin apporttina yhtiölle

31 päivänä joulukuuta 1990 (luovutuspäivä), jolloin yhtiön osakepääoma korotettaisiin 43,5 miljoonaan markkaan, jonka valtio merkitsisi kokonaisuudessaan. Yhtiön liiketoiminta aloitettaisiin 1 päivänä tammikuuta 1991 (liiketoiminnan alkamispäivä).

Valtio sijoittaisi uuteen osakeyhtiöön osakepääomana Lapuan patruunatehtaan liiketoiminnan ja omaisuuden lukuun ottamatta Lapuan kaupungin taajama-alueella sijaitsevia maa-alueita rakennuksineen sekä Jyväskylän maalaiskunnassa sijaitsevaa Kanavuoren tehdasaluetta maa-alueineen ja rakennuksineen. Perustettavan yhtiön toiminta on tarkoitus Lapualla siirtää kokonaisuudessaan taajaman ulkopuolella sijaitsevalle Jouttikallion tehdasalueelle.

Lapuan patruunatehtaan rahoitusomaisuuden on arvioitu olevan luovutushetkellä 22,5 miljoonaa markkaa. Vaihto-omaisuus arvostettaisiin luovutuspäivänä tehtävän inventaarion perusteella. Sen on arvioitu tuolloin olevan 37,1 miljoonaa markkaa. Mainittuun summaan sisältyvä varastotililtä rahoitettu raaka-ainevarasto on arvioitu 8,2 miljoonaksi markaksi. Varastotilin arvo on tarkoitus tilittää valtiolle.

Käyttöomaisuus arvostettaisiin valtionhallinnon ulkopuolisen tilintarkastajan 31.12.1988 laatiman substanssiarvolaskelman pohjalta. Laskelma on tarkistettu 31.12.1990 tilanteen mukaiseksi arvioksi. Luovutettava käyttöomaisuus arvioidaan yhteensä 34,6 miljoonaksi markaksi.

Perustettavalle yhtiölle luovutettavan Jouttikallion tehdasalueen maa-alue sekä Peräkankaan maa-alue, yhteensä noin 118 hehtaaria, on arvioitu 1,55 miljoonaksi markaksi. Jouttikallion alueella olevien rakennusten käyväksi arvoksi on arvioitu 37,8 miljoonaa markkaa, mutta puolustusvälineiteollisuutta palvelevina ja valmiusinvestoinneilla vähennettynä ne arvioidaisiin alle käyvän arvon. Ne ehdotetaan luovutettavaksi yhteensä 18 miljoonan markan hinnasta. Peräkankaan alueella sijaitseva varastorakennus arvioidaisiin 50 000 markaksi. Luovutettavat maa-alueet ja rakennukset arvioidaisiin siten yhteensä 19,6 miljoonaksi markaksi.

Luovutettavien koneiden ja kaluston arvo on laskelmassa arvioitu 24 miljoonaksi markaksi. Kun niihin sisältyy myös vain puolustusväline-tuotannon tarvitsemia koneita ja kalustoa ehdotetaan ne luovutettavaksi yhtiölle puolustus-

valmiutta palvelevina yhteensä 14 miljoonan markan hinnasta.

Luovutettavien osakkeiden, osuuksien ja aiheettomien oikeuksien arvon arvioidaan luovutushetkellä olevan 1,0 miljoonaa markkaa.

Uudelle yhtiölle luovutettavaan käyttöomaisuuteen sisältyisivät valmistusoikeudet, patentit, keksinnöt, tavaramerkit ja know-how sekä kaikki tarpeelliset asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen toiminnan jatkamiseksi ja tuotannon markkinoimiseksi.

Valtio vuokraisi määräajaksi Lapuan patruunatehtaan käytössä olevia, kaupungin taajama-alueella sijaitsevia rakennuksia yhtiölle. Tarkoitus on, että perustettava yhtiö kokonaisuudessaan siirtyy Joutikallion tehdasalueelle niin pian kuin se uusien tuotantorakennusten rakentamisen ja tuotannon siirtämisen vuoksi käytännössä olisi mahdollista.

Valtio ottaisi vastattavakseen Lapuan patruunatehtaan siirtymääjankohtana todettavista osto- ja siirtoveloista, joiden on arvioitu tuolloin olevan 13,9 miljoonaa markkaa. Lukuun eivät sisälly lomapalkkavelat.

Perustettavan yhtiön arvioiduksi velaksi valtiolle merkittäisiin näin ollen rahoitusomaisuuden (22,5 miljoonaa markkaa) ja varastotilivaran (8,2 miljoonaa markkaa) arvo vähennettynä osto- ja siirtoveloilla (13,9 miljoonaa markkaa) eli yhteensä 16,8 miljoonaa markkaa. Tämän velan yhtiö tilittäisi valtiolle vuoden 1991 loppuun mennessä. Velka olisi koroton.

Valtio myöntäisi perustettavalle yhtiölle 20 miljoonaa markkaa maksamatonta kauppahintaa pitkäaikaiseksi luotoksi 1 päivästä tammikuuta 1991 alkaen. Velan korko olisi Suomen Pankin peruskorko lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä. Velka myönnettäisiin kymmeneksi vuodeksi. Ensimmäisenä vuotena yhtiön ei tarvitsisi suorittaa korkoa eikä lyhennyksiä.

Lapuan patruunatehtaan henkilökunta siirtyisi uuden yhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä uudessa yhtiössä sovellettavin työsuojelusehdoin.

Lapuan patruunatehdas vastaisi eläkkeistä luovutuspäivään saakka. Uusi osakeyhtiö an-

taisi oman eläkesääntönsä, jossa määrättäisiin muun muassa uuden osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien työntekijöiden oikeudesta valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain tasoiseen kokonaisuuden eläketurvaan.

Uuden yhtiön eläkesääntönsä mukaisten eläkkeiden maksamisesta huolehtisi se eläkevakuutusyhtiö, jonka kanssa perustettava yhtiö tekisi sopimuksen. Valtio vastaisi uuden yhtiön eläkesääntönsä perustuvien eläkkeiden kustannuksista Lapuan patruunatehtaan palveluksesta siirtyvien työntekijöiden osalta siltä osin kuin uudelle yhtiölle aiheutuisi lisärasitusta. Valtion maksuvelvoite määritettäisiin vuosittain valtion tulo- ja menoarvioon otettavana korvauksena uudelle yhtiölle aiheutuvan lisärasituksen keventämiseksi. Menettely olisi sama kuin aikaisemmin valtion laitosten liikemuodon muuttuessa.

Valtiolta yhtiön palvelukseen siirtyvien henkilöiden parempien eläke-etuuksien pääoma-arvo olisi kaikkiaan arviolta 44 miljoonaa markkaa riippuen niistä oletuksista, jotka koskevat henkilöstön siirtymistä pois tehtaan palveluksesta ennen eläkkeelle siirtymistä. Vuosittain erotusta varten tulo- ja menoarvioon otettavan määrärahan suuruus riippuisi kuitenkin vuonna eläkkeellä olevien määrästä.

Lapuan patruunatehtaan muuttaminen valtionenemmistöiseksi osakeyhtiöksi ei edellytä valtion tulo- ja menoarvioon otettavaksi erillistä määrärahaa, sillä yhtiölle luovutettava omaisuus tulisi vastaamaan osakepääomaa, velkaa ja valtion muuta sijoitusta. Muutoksen yhteydessä tulisivat Lapuan patruunatehdasta varten osoitetut määrärahat poistettaviksi valtion tulo- ja menoarviosta lukuun ottamatta Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvauksia.

Yhtiö tulouttaisi valtiolle osakepääomasta osinkotuloa vuodesta 1992 lukien. Vuodesta 1992 lukien kertyisi lainapääomasta valtiolle korkotuloja nykyisen korkotason mukaan 2 miljoonaa markkaa sekä lainanlyhennyksinä tuloja yhdeksän vuoden ajan noin 2,2 miljoonaa markkaa vuodessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

Uuden valtionenemmistöisen osakeyhtiön perustaminen järjestettäisiin käytännössä siten, että valtioneuvosto luovuttaisi yhtiölle Lapuan patruunatehdas -nimisen valtion teollisuuslaitoksen hallintaan kuuluvan maa-, rahoitus-, käyttö- ja vaihto-omaisuuden velkoineen ja sitoumuksineen lukuunottamatta Lapuan kaupungin taajama-alueella sijaitsevia maa-alueita ja tehdas-, konttori- ja asuinrakennuksia sekä Jyväskylän maalaiskunnassa sijaitsevia niin sanotun Kanavuoren tehdasalueen maa-alueita tuotantorakennuksineen. Valtioneuvosto määräisi tätä tarkoitusta varten omaisuuden arvon ja luovutusehdot, kuten edellä on esitetty.

Luovutettavaan omaisuuteen sisältyisivät siten myös Jouttikallion tehdasalueen sekä Peräkankaan varastoalueen maa-alueet tuotantorakennuksineen eli myös kiinteätä omaisuutta, joka hallitusmuodon 74 §:n mukaan edellyttää laissa annettua suostumusta. Tämän vuoksi ja edellä tarkoitettujen muiden järjestelyjen aikaansaamiseksi, ehdotetaan annettavaksi laki, jolla valtioneuvosto määräämillään ehdoilla oikeutettaisiin luovuttamaan Lapuan patruunatehtaan hallussa olevaa omaisuutta sen toimintaa jatkamaan perustettavalle osakeyhtiölle. Luovutusvaltuudet sisältyvät lakiehdotuksen 1 ja 2 §:ään. Ehdotuksen 2 §:ään sisältyvät lisäksi valtuudet ryhtyä muihin perustamiseen liittyviin toimenpiteisiin, kuten esimerkiksi edellä mainittuihin eläkejärjestelyihin.

Perustettavalle yhtiölle luovutettava kiinteä omaisuus käsittäisi kaksi erillistä maa-aluetta, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 118 hehtaaria. Maa-alueiden käyväksi arvoksi on arvioitu 1,55 miljoonaa markkaa. Muusta yhtiölle luovutettavasta omaisuudesta huomattavimman erän muodostaa vaihto-omaisuus, jonka on arvioitu olevan 31 päivänä joulukuuta 1990 noin 37,1 miljoonaa markkaa. Huomattavia omaisuuseriä ovat myös rakennukset ja rakennelmat, 18 miljoonaa markkaa sekä koneet ja kalusto, 14 miljoonaa markkaa. Rahoitusomaisuus on arvioitu 22,5 miljoonaksi markaksi. Puolustusvälinetuotantoon tarvittavat rakennukset sekä koneet ja laitteet arvostettaisiin

siin puolustusvalmiutta palvelevina alle käyvän arvon. Pienemmät omaisuuserät mukaan lukien on koko luovutettavan omaisuuden määrä arvioitu 94,2 miljoonaksi markaksi.

Omaisuuden määrää vähentäisivät lyhytaikaiset velat, joita on arvioitu olevan vuoden 1990 lopulla 13,9 miljoonaa markkaa. Näin ollen luovutettavan netto-omaisuuden arvo olisi noin 80,3 miljoonaa markkaa. Tästä valtio merkitsisi osakepääomaksi 43,5 miljoonaa markkaa ja antaisi yhtiölle 20 miljoonaa markkaa maksamatonta kauppahintaa pitkäaikaiseksi luotoksi. Valtiolle jäisi muuta saatavaa yhtiöltä lisäksi noin 16,8 miljoonaa markkaa.

Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan perustettavaan yhtiöön sovellettaisiin voimassa olevan osakeyhtiölain säännöksiä ehdotetussa laissa säädetyin rajoituksin. Tällainen rajoitus sisältyy 3 §:ään, jonka mukaan perustettavaksi tarkoitettun yhtiön osakkeista tulee vähintään 51 prosenttia aina olla valtion välittömässä omistuksessa. Tarkoituksena on säilyttää yhtiö valtionenemmistöisenä ja turvata valtion määräämisvalta yhtiössä sekä valtiontalouteen ja puolustusvalmiuteen liittyvät yleiset edut yhtiön tulevassa toiminnassa.

Asian luonteen johdosta hallitus katsoo, että kiinteistöjen luovutuksesta laadittavien asiakirjojen tulisi olla lainhuutoa haettaessa leimaverosta vapaat. Lakiehdotukseen sisältyy tästä säännös (4 §).

2. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Käytännön syistä perustettavan yhtiön tulisi aloittaa toimintansa 1 päivänä tammikuuta 1991. Perustamiseen liittyvät valmistelevat toimenpiteet olisi siten voitava suorittaa ja yhtiö merkitä kaupparekisteriin ennen vuoden 1990 loppua. Edellä mainitusta johtuen laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Lapuan patruunatehtaan hallinnassa olevaa omaisuutta perustettavalle osakeyhtiölle sekä ryhtyä eräisiin muihin yhtiön perustamiseen liittyviin järjestelyihin

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluvan Lapuan patruunatehdas -nimisen valtion teollisuuslaitoksen hallinnassa olevia valtion omistamia maa-alueita ja rakennuksia laitteineen sekä muuta omaisuutta ampumatarvike- ja metalliteollisuuden alan tuotteiden kehittämistä, valmistusta ja kauppaa sekä muuta siihen liittyvää toimintaa harjoittamaan perustettavalle osakeyhtiölle. Yhtiöön sovelletaan osakeyhtiölain (734/78) säännöksiä tässä laissa säädetyin rajoituksin.

2 §

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu, sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä. Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta pannaan yhtiöön osakkeita vastaan ja mikä osa jää yhtiön velaksi valtiolle.

Valtio merkitsee perustettaessa yhtiön kaikki osakkeet.

3 §

Perustettavan yhtiön osakekannasta on valtion omistuksessa ja hallinnassa oltava määrä, joka on vähintään 51 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista ja kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

4 §

Yhtiö on vapaa leimaverosta, joka leimaverolain mukaan muutoin on suoritettava tässä laissa tarkoitettua omaisuutta koskevasta luovutuskirjasta.

5 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Ole Norrback*

